

วิชาการอาชีวศึกษาดินแดน

บทที่ 2

หน้าที่กองอาชีวศึกษาดินแดน,
กำลังพลกองอาชีวศึกษาดินแดน และ
ผู้มีอำนาจการสั่งใช้สมาชิก อส.

หน้าที่กองอาสารักษาดินแดน

๑. พ.ร.บ.กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.๒๔๙๗ มาตรา ๑๖

- (๑) บรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก
- (๒) ทำหน้าที่ตำรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
- (๓) รักษาสถานที่สำคัญ และการคมนาคม
- (๔) ป้องกันจารกรรม สดับรับฟัง และรายงานข่าว
- (๕) ทำการช่วยให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการ และตัดทอนกำลังข้าศึก
- (๖) เป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารได้เมื่อจำเป็น

2. หน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาล

และกระทรวงมหาดไทย

1) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับ จพง.ปค./ตร.

- ป้องกันกลุ่มเสี่ยง ค้นหาผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด
- ปราบปราม ตรวจค้น จับกุม
- บำบัดฟื้นฟู ผู้ติดยาเสพติด

2) การป้องกัน ปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า

สมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับ จพง.ปค./ตร.

- สืบสวนหาข่าว ตรวจสอบ
- ปราบปราม ตรวจค้น จับกุม
- สอบสวน
- ฟื้นฟู บำรุงรักษา

3) การรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

โดย ปฏิบัติภารกิจร่วมกับฝ่ายปกครองและ
ตำรวจ ในการปราบปรามอาชญากรรมทุกรูปแบบ

- สืบสวนหาข่าวอาชญากรรมและการกระทำความผิด
- ตั้งด่านหรือจุดตรวจ ตรวจค้นจับกุม
- ปราบปรามผู้มีอิทธิพลและแหล่งอบายมุขต่าง ๆ
- รักษาความปลอดภัยสถานที่และเส้นทางคมนาคม

4) ป้องกันและแก้ไขปัญหากลักลอบเข้าเมือง

- สืบสวนหาข่าว
- ตรวจค้นจับกุมผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย

5) อำนวยความสะดวกและเป็นธรรม และจัดระเบียบสังคม

- เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง สืบสวน/
สอบสวนคดีอาญาบางประเภทในความรับผิดชอบ
ของกรมการปกครอง ตามกฎกระทรวง
- ร่วมกับฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตรวจสอบการ
ดำเนินงานของสถานบริการในพื้นที่

6) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- ฝึกอบรมสมาชิก อส. ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- ปฏิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และการฟื้นฟูช่วยเหลือ
- ชุดปฏิบัติการ อส. กู้ภัย ยึดหลักการปฏิบัติ
“เข้าถึงก่อน ถอนตัวทีหลัง”

7) การรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน

- ฝึกระวัง สกัดกั้นและผลักดันผู้หลบหนีเข้าเมือง
- ควบคุมดูแลผู้อพยพในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ
- ปราบปรามการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
- ป้องกันและปราบปรามสินค้าผิดกฎหมาย
- รักษาความปลอดภัยจุดผ่านแดน

8) ปฏิบัติการด้านการข่าวและจิตวิทยามวลชน

- ดำเนินงานตามโครงการ อส. สัมพันธ์
- พัฒนาท้องถิ่นและบริการสาธารณะ
- ปฏิบัติการด้านการข่าว เป็นแหล่งข่าว
- สนับสนุนการเลือกตั้ง ทุกระดับ
- ฝึกอบรมจัดตั้งชุดคุ้มครองหมู่บ้าน
ชายแดน

9) การพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง

9.1) วัตถุประสงค์ เพื่อรักษาพื้นที่เขตหลังให้ถูกโฉมตี
น้อยที่สุด ป้องกันมิให้ข้าศึกรุกเข้าพื้นที่เขตหลัง
และลดทอนกำลังข้าศึก รปภ.ประชาชน

9.2) การระวังป้องกัน

- หาข่าวและแจ้งเตือนประชาชน
- อพยพประชาชนไปอยู่ในที่ปลอดภัย
- ใช้กำลังปฏิบัติการลดขีดความสามารถ
ของข้าศึก

9.3) การปฏิบัติการรบในพื้นที่เขตหลัง

- จัดกำลัง รปภ. สถานที่ เส้นทางคมนาคม
- แม่น้ำลำธาร สาธารณูปโภค-บริการ และศูนย์
อพยพ
- ฝึกอบรบจัดตั้งมวลชนเผ่าระวังป้องกัน
หมู่บ้าน
- จัดชุดสายตรวจ อส. ลาดตระเวน
- ทำลายและลดขีดความสามารถของข้าศึก

หน้าที่แก้ไขปัญหาในพื้นที่ จชต.

1) การรักษาความสงบเรียบร้อยทั่วไป

โดยการจัดกำลังพลปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานทีราชการ และสถานที่สำคัญ การจัดชุดลาดตระเวนและจัดตั้งจุดตรวจร่วมกับทหาร ตำรวจ เพื่อเฝ้าระวังคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชน รวมทั้งจัดชุดปฏิบัติการคุ้มครอง ครู นักเรียน พระ โดยใช้กำลังพลจากกองร้อย อส. อำเภอ 37 กองร้อย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำทุกวัน

2) การปฏิบัติการด้านการข่าว และปฏิบัติการจิตวิทยา

โดยดำเนินการภายใต้ศูนย์ข่าวอำเภอ และ
โครงการ อส. สัมพันธ์ ของ 37 อำเภอ รวมทั้ง
สนับสนุนโครงการหน่วยพัฒนาสันติของฝ่ายทหาร

3) รักษาความปลอดภัยตำบล หมู่บ้าน

โดยสนธิกำลังปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและ
สมาชิก อส. เป็นชุดปฏิบัติการหมวดอาสารักษาดินแดน
ตำบล จำนวน 53 หมวด และจัดกำลังพลสมาชิก อส.
เป็นเจ้าหน้าที่โครงชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน
จำนวน 241 หมู่บ้าน

- 4) การรักษาความปลอดภัยบนขบวนรถไฟ โดยจัดกำลังพล
สมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยบนขบวน
รถไฟ ร่วมกับตำรวจรถไฟ จากสถานีรถไฟหาดใหญ่ ถึง
สถานีรถไฟสุโขทัย-ลก รวม 20 ขบวน/วัน ขบวนละ
8-12 นาย รวม 240 คน/วัน
- 5) รักษาความปลอดภัยในพื้นที่เขตเมือง จชต. โดย สั่งใช้
กำลังพลสมาชิก อส. ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัย
ในพื้นที่เขตเมืองที่ล้อมแหลมต่อการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่
6 อำเภอ ใน อ.เมืองปัตตานี เมืองยะลา เบตง เมือง
นราธิวาส สุโขทัย-ลก และหาดใหญ่ (เมืองละ 210 นาย)

6) พัฒนาศักยภาพกำลังพล โดยศูนย์ฝึกอบบรมกำลัง
ประจำถิ่นตำบลท่าสาป อำเภอเมืองยะลา
รับผิดชอบโดยกองร้อยบังคับการและ
บริการ และกองร้อยปฏิบัติการฝึกท่าสาป
กองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน กำลังพล
180 นาย เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกำลัง
พลสมาชิก อส. และกำลังประจำถิ่นในพื้นที่ จชต.

3.4 การปฏิบัติหน้าที่ของกำลังพลประจำหมวด อส. ตำบล

1) การจัดหน่วยและอัตรากำลัง

- ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- มีทหาร/ตร./ตชด. เป็น จนท.โครง
- กำลังรวม ผรส. ชรบ. อรบ. (เวรผลัด)
- สมาชิก อส. 36 นาย แบ่งเป็น 3 หมู่ๆ
ละ 12 นาย

2) หน้าที่ของหมวด อส.ตำบล

- (1) วิเคราะห์สถานการณ์ของตำบล ข้อมูลความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม บุคคล เส้นทางสถานที่ที่ล่อแหลมต่อการถูกโจมตี
- (2) จัดทำแผนรักษาความปลอดภัยตำบล
- (3) กำหนดมาตรการในการดำเนินงาน
  - ด้านการข่าว
  - การตรวจสอบบุคคล ยานพาหนะ และสิ่งผิดกฎหมาย โดยตั้งจุดตรวจ จุดสกัด

- ปฏิบัติการจิตวิถยามวลชน เยี่ยมเยียน ชี้แจง
สร้างความเข้าใจ ช่วยเหลือบริการชุมชน
- ลาดตระเวนเส้นทาง ตรวจสอบการปฏิบัติ
หน้าที่เวรยามของ ชรบ. และ อรบ.
- ป้องกันและรักษาความปลอดภัยฐานที่ตั้ง
หมวด อส.ตำบล
- ประสานการปฏิบัติกับหน่วยกำลังทหาร ตำรวจ
และมวลชนในพื้นที่

พ.ร.บ.กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.๒๕๙๗ ม.17

เจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีหน้าที่

- (๑) กระทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการ
โดยชอบ
- (๒) ปฏิบัติตามหน้าที่ ระเบียบ ข้อบังคับและวินัย
ของกองอาสารักษาดินแดน

ระเบียบปฏิบัติประจำ ของกองร้อย อส.

- เวลา 05.00 น. ตื่นนอน
- เวลา 05.10 น. กายบริหาร
- เวลา 06.00 น. ทำธุระส่วนตัว
- เวลา 07.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- เวลา 07.30 น. ทำความสะอาดโรงเรือน พัฒนาสิ่งแวดล้อม
- เวลา 08.00 น. เคารพธงชาติ ตรวจยอด เครื่องแต่งกายและชี้แจงภารกิจประจำวัน
- เวลา 08.30 น. ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย
- เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- เวลา 13.30 น. ปฏิบัติงานตามภารกิจประจำ ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

5. กำลังพล : กองอาสารักษาดินแดน

5.1 ผู้บังคับบัญชา

5.1.1 ผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

- 1) ผบ.อส. (รมาว.มท.)
- 2) รอง ผบ.อส. (รมช.มท.)
- 3) ผู้ช่วย ผบ.อส. (ปมท./รอง ปมท.)

5.1.2 ผู้บังคับบัญชาส่วนภูมิภาค

ระดับจังหวัด ๓ ตำแหน่ง

- 1) ผบ.อส.จ. (ผู้ว่าราชการจังหวัด)
- 2) รอง ผบ.อส.จ. (รองผู้ว่าฯ)
- 3) ผู้ช่วย ผบ.อส.จ. (ปลัดจังหวัด)

5.1.3 ผู้บังคับบัญชาระดับอำเภอ

- 1) ผบ.ร้อย อส.อ. (นายอำเภอ)
- 2) รอง ผบ.ร้อย อส.อ.
- 3) ผู้ช่วย ผบ.ร้อย อส.อ.
- 4) ผู้บังคับหมวด / รอง ผบ.มว.
- 5) ผู้บังคับหมู่ / รอง ผบ.หมู่

5.2 เจ้าหน้าที่

- 1) ส่วนกลาง : บก.อส. + ฝ่ายอำนวยการ บก.อส.
- 2) ส่วนภูมิภาค : บก.อส.จ.+ฝ่ายอำนวยการ บก.อส.จ.

5.3 สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน

(สมาชิก อส.) มี 3 ประเภท

- 1) ประเภทสำรอง
- 2) ประเภทประจำกอง
- 3) ประเภทกองหนุน

1) ส่วนกลาง : บก.อส. + ฝ่ายอำนวยการ บก.อส.

- อปค. เป็น หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ บก.อส.
- รอง อปค. เป็น รอง หน.ฝอ.
- ข้าราชการ สน.อส. ประจำฝ่ายอำนวยการ

2) ส่วนภูมิภาค : บก.อส.จ.+ ฝ่ายอำนวยการ บก.อส.จ.

- ปลัดจังหวัด เป็น หน. ฝ่ายอำนวยการ บก.อส.จ.
- กลุ่มงานความมั่นคง ประจำฝ่ายอำนวยการ บก.อส.จ.

การจัดรอบพัก : การสับเปลี่ยนกำลัง

- สมาชิก อส. ทำงาน ๓๖๕ วัน ไม่มีวันหยุด
- คำสั่งยุทธการติดตามข่าวความเคลื่อนไหว
ฝ่ายตรงข้าม
- จัดกำลังติดตามหาข่าว ๑ ใน ๓ ส่วน
- จะต้องมีการปฏิบัติภารกิจ ๒ ใน ๓ ส่วน

หลักนิยมการใช้กำลังกองอาสารักษาดินแดน

- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖
อยู่ในแผนการสั่งใช้ของกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อนุมัติ
- การปฏิบัติหน้าที่จะต้องกำหนดเป็นแผนยุทธการและคำสั่งยุทธการ
- การปฏิบัติหน้าที่จะต้องร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครอง ทหาร หรือตำรวจ
- สิทธิกำลังพลเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่

ผู้มีอำนาจในการสั่งใช้สมาชิก อส.

---

1. มาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ.กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.๒๕๔๗
  - ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจที่จะสั่งใช้กำลังของกองอาสารักษาดินแดนให้ทำการตามอำนาจหน้าที่ ฯลฯ
2. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๐๐) ออกตามความใน พ.ร.บ.กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.๒๕๔๗
  - ข้อ ๓ ให้ผู้บังคับการจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดอยู่ในจังหวัดนั้น

ผู้มีอำนาจในการสั่งใช้สมาชิก อส.

3. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ข้อ ๒

- ๑) ผู้บัญชาการกองอาสารักษาดินแดน : ผบ.อส. (รมา.มท.)
สั่งใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร (รวมทั้งผู้ที่ ผบ.อส. มอบหมาย
ได้แก่ รอง ผบ.อส. และ ผช.ผบ.อส.)
- ๒) ผู้บังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัด : ผบ.อส.จ.
(ผวจ.) สั่งใช้ได้ภายในพื้นที่จังหวัด
- ๓) ผู้บังคับกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ : ผบ.ร้อย อส.อ.
(นายอำเภอ) สั่งใช้ได้ในอำเภอ

ขีดความสามารถ

- หน่วยกำลังกึ่งทหารของฝ่ายปกครอง
- เป็นกองกำลังประจำถิ่น : รู้จักพื้นที่
รู้จักคน รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี
เป็นอย่างดี

ขีดความสามารถ

- สมรรถนะของสมาชิก อส.
  - ✓ ความเข้าใจในองค์กร
  - ✓ ความเชี่ยวชาญงานหน้าที่
  - ✓ การปฏิบัติตามคำสั่งการ
  - ✓ ภาวะผู้นำ
  - ✓ ความมีระเบียบวินัยและจรรยาบรรณ

ขีดจำกัด

- สถานภาพของสมาชิก อส.
  - ✓ ไม่เป็นข้าราชการ หรือพนักงานของรัฐ หรือลูกจ้าง ฯลฯ
  - ✓ ไม่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม ป.วิอาญา ฯลฯ
  - ✓ เป็นราษฎรอาสาตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.กองอาสา รักษาดินแดน พ.ศ.2497
  - ✓ เป็นสมาชิก อส. ตาม พ.ร.บ.กองอาสา รักษาดินแดน พ.ศ.2497
  - ✓ เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตาม ป.วิอาญา ม.17 (ฎีกาที่ 7985/2550)

การพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิก อส.

---

1 คัดเลือกบุคคลทั่วไปเพื่อบรรจุเป็นสมาชิก อส. ต้องมี

1.1 ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

- ✓ ดันพื้น
- ✓ ลุกนั่ง
- ✓ วิ่ง 2 กิโลเมตร

1.2 มีความประพฤติดี (ต้องตรวจสอบประวัติอาชญากรรม)

การพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิก อส.

---

2. ทุกกองร้อยต้องปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติประจำวัน (รปจ.)
3. มีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่

การพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิก อส.

---

4. ต้องมีการทดสอบสมรรถภาพสมาชิก
อส. อย่างจริงจัง

5. เสริมสร้างระเบียบวินัย และปลูกฝัง
อุดมการณ์รักชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์

พัฒนาศักยภาพสมาชิก อส.

- หลักสูตรจัดตั้งและทดแทน
- หลักสูตรวิชาพยาบาล
- หลักสูตรทบทวนและยิงปืน
- หลักสูตรการข่าว
- หลักสูตรป้องกันการก่อความไม่สงบ
- หลักสูตรรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ
- หลักสูตรผู้นำหน่วย
- หลักสูตรช่างอาวุธ
- หลักสูตรกู้ภัย
- หลักสูตรชุดปฏิบัติการพิเศษ

พัฒนาศักยภาพผู้บังคับบัญชา

- หลักสูตรฝ่ายอำนวยการ กองอาสารักษาดินแดน
- หลักสูตรผู้บังคับกองร้อยอาสารักษาดินแดน
- หลักสูตรผู้บังคับหมวดอาสารักษาดินแดน
- หลักสูตรผู้บังคับบัญชาสมาชิก อส. เบื้องต้น
- หลักสูตรชั้นนายร้อยเหล่าราบ
- หลักสูตรพื้นฐานทางทหารของฝ่ายอำนวยการฯ
- หลักสูตรเสนาธิการทหาร 1 ที่นั่ง

การฝึกอบรมสมาชิก อส. หลักสูตร จัดตั้งและทดแทนสมาชิก อส.

เมื่อเข้ารับการศึกษาแล้ว ต้องฝึกให้จบ
หลักสูตร ถ้าไม่จบ ถือว่า หลบหนีการศึกษา
ต้องปลดจากการเป็นสมาชิก อส.

สรุป

สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) เป็นกำลังสำคัญของฝ่ายปกครอง รวมทั้งเป็นกลไกของจังหวัดและอำเภอในการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนที่เป็นงานประจำและงานนโยบายตามที่รัฐบาลมอบหมาย เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม และบริการประชาชน

